[א]דם חטאת למטה ודם עולה למעלה טעון כיבוס בעי רבא דם עולה למטה ודם חטאת למעלה מהו משום נוגע הוא והא נוגע [א] או דלמא משום בלוע הוא והא לא בלע (הוא) הדר פשטה [א]דאין טעונין כיבוס אמר רבא פשיטא לי [ה]דם [ב]על בגדו חוצץ ואם טבח הוא אינו חוצץ רבב על בגדו חוצץ ואם מוכר רבב הוא אינו חוצץ בעי רבא דם ורבב על בגדו מהו [ב] אם טבח הוא תיפוק לי משום רבב ואי מוכר רבב הוא תיפוק לי משום דם לא צריכא דעביד הא והא אחדא לא קפיד אתרתי קפיד או דלמא אתרתי נמי לא קפיד [ג]תיקו:

הדרן עלך דם חטאת

[י]**טבול יום** ומחוסר כיפורים אינן חולקין בקדשים לאכול לערב [ב]אונן (אינו) [ה]נוגע [ו]ואינו מקריב [ז]ואינו חולק לאכול לערב [ג] [ח]בעלי מומין בין בעלי מומין [ג] עוברין בין בעלי מומין קבועין חולקין ואוכלין [ט]אבל לא מקריבין [י]כל שאינו ראוי לעבודה אינו חולק בבשר [כ]וכל שאין לו בבשר אין לו בעורות [ד]אפילו טמא בשעת זריקת דמים וטהור בשעת הקטר חלבים אינו חולק בבשר שנא' [1]המקריב [ד] את דם השלמים [ואת החלב מבני אהרן] לו (יהיה) [תהיה שוק הימין למנה]:

ושלא דלעיל ומאן דדריש עצמות מותרין מלו יהיה פרק המזבח מקדש (לעיל דף פו.) אית ליה היקישא דאשם לגבי שפיר ושלא ולפרש"י [ז] דאמר דבכל הקדשים מן הדין אסורין העצמות דלא התיר הכתוב אלא בשר הראוי לאכילה וגילה לנו באשם לו יהיה דמשמע שריותא נילף כמו כן היתר בכל הקדשים ע"פ זה: הגהה. קשה דבההוא קרא כתיבי חטאת ואשם בפרשת צו את אהרן כחטאת כאשם תורה אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה ולמה נקט אשם וי"ל דעיקר פרשה באשם ועוד דלו יהיה נכתב ל' יחיד שמא לא קאי רק על האשם דסליק מיניה ולא תקשי (הכי גרסינן) הא דדרשינן לעיל בפרק המזבח מקדש (שם) נאמר לו יהיה בעולה עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה ונאמר לו יהיה באשם מה אשם עצמותיו מותרין אף עולה עצמותיה מותרין וקאמר התם מופני והשתא למה לי בעולה לו יהיה תיפוק לי מהיקישא דאשם דשמעתין וי"ל דלא גמרינן מהיקישא אלא קרבנות הנאכלין ומ"מ קשה אי ממשמעותא דלו יהיה דאשם דרשינן עצמותיו מותרין וילפינן מיניה שאר קרבנות שלמים חטאת ותודה הלא בעולה נמי כתיב לו יהיה ול"ל גזירה שוה פרק המזבח מקדש (שם) למיגמר מאשם וי"ל דלו יהיה דעולה קאי על העור ולא להתיר עצמות דהכי כתיב קרא עור העולה לו יהיה [ח]: הגהה. לו יהיה לא דריש אלא מייתורא ושם פירש בקונטרס דפשיט ליה באשם יותר מעולה משום דאף בשרו מותר ואי משום נותר דבשריפה לא שייך נותר אלא במידי דבר אכילה דכתיב והנותר מבשר הזבח וא"כ לא צריכא למגמר אלא עולה דכליל וזהו כמו שפירש בשמעתין בשם רבותיו: הגה"ה. ובפרק כיצד צולין (פסחים דף פג.) מוכח בהדיא כדבריו דאין נותר בעצמות ובמנחות בסוף התודה (דף פג.) פירש בקונטרס [ו] דהא דפשיטא ליה באשם יותר משאר קרבנות הנאכלין משום דכתיב באשם הוא לאחר הקטרת אימורין דמשמע הוא אשם ואין עצמותיו אשם וצריך לדקדק ל"ל תרי קראי לעצמות היקישא דהכא [ט] דאתי מהוא וגזירה שוה דלו יהיה בפרק המזבח מקדש (לעיל דף פו.) ותו קשה לי דהוא דאשם דרשינן פ"ק (לעיל דף ה:) לאשם שניתק לרעייה מיהו תרי הוא כתיבי באשם בפרשת ויקרא. ברו"ך:

הדרן עלך דם חטאת

טבול יום ומחוסר כיפורים אינם חולקים בקדשים לאכול לערב. משמע הכא דמחוסרי כיפורים שהביאו כפרתן בעו עדיין טבילה והערב שמש וכן משמע פרק בכל מערבין (עירובין דף לב.) דמייתי [י] הא מתניתא האשה שיש עליה לידה או זיבה מביאה מעות ונותנת בשופר וטובלת ואוכלת בקדשים לערב ובריש תמיד נשחט (פסחים דף נט.) נמי אמרינן אף מחוסר כפרה בשאר ימות השנה שטובל ואוכל [יא] לערב ותימה דתנא [יב] פרק חומר בקודש (חגיגה דף כא.) ובשמעתין [דף נט.] מייתי לה האונן והמחוסר כיפורים צריכין טבילה לקדש [יג] ובשמעתין נמי בגמ' משמע דטבילה דוקא בעי דמייתי ההיא דמחוסר כפרה לחגיגה ופריך בתר הכי טמא שרץ טמא מעליא הוא והערב שמש בעי משמע דעד השתא לא איירי כלל בהערב שמש ועוד אמרינן בפסחים בפ' האשה (דף ל:) שוחטין וזורקין על טבול יום ועל מחוסר כיפורים ואין שוחטין וזורקין על טמא שרץ ופריך מאי שנא טבול יום דחזי לאורתא טמא שרץ נמי חזי לאורתא ומשני מחוסר טבילה וחיישינן דלמא פשע אבל במחוסר כיפורים לא חיישינן כשמסר קינו לב"ד וכדרב שמעיה דאין ב"ד של כהנים [יד] מתעצלין והשתא מחוסר כיפורים [טו] הא בעי טבילה ניחוש דלמא פשע אלא ודאי בטמא שרץ דבעי הערב שמש איכא למיחש דלמא פשע ולא טבל עד לאורתא אבל האי דלא בעי הערב שמש למאי ניחוש ליה אפילו בלילה יכול לטבול ויאכל ועוד אמרינן בפרק שני דבילה (דף יח.) כלי שנטמא באב הטומאה אין מטבילין אותו ביום טוב בולד הטומאה מטבילין אותו בי"ט ואי בטבילה דרבנן בעי הערב שמש אם כן לא יוכל להשתמש בו ביום עד הלילה ולצורך חול הוא מטביל ליה ועוד תנן במס' פרה (פי"א מ"ה) כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא את הקדש ופוסל את התרומה ומותר בחולין ובמעשר לאחר ביאתו הותר בכולן ובהדיא אמרינן בירושלמי במס' תרומות פ' שני [ה"א] [ו] נפל דליו לתוך הבור נפלו כליו לתוך הבור מעריס עליהן ומטבילן תרין אמוראין חד אמר באב הטומאה וחד אמר בולד הטומאה מתיב מ"ד בולד הטומאה למ"ד באב הטומאה אף בחול והא [טז] צריך הערב שמש ומשני ברולה להשתמש בהן חולין בטהרה משמע בהדיא דלמ"ד בולד הטומאה ניחא דלא בעי הערב שמש וירושלמי פ' שני דבילה [ה"ב] איכא איפכא מתיב מ"ד באב הטומאה למ"ד בולד הטומאה ואותה גירסא משובשת וההיא דמס' תרומות עיקר ונראה לפרש דהא דקתני הכא במתניתין לערב לאו משום מחוסר כיפורים אלא משום טבול יום ובפ' בכל מערבין (עירובין דף לב.) דנקט לערב לאו משום הערב שמש דלאי ידעה שהוקרב קינה ודאי טובלת ואוכלת לאלתר אלא התם הוא מטעם חזקה שאין ב"ד של כהנים [יז] מתעצלין עד שיכלו כל מעות שבשופר ומטעם זה לא תוכל לאכול כל היום וכי תימא משעה שמתחילין להקריב את התמיד של בין הערבים תהא טובלת ואוכלת הא אי אפשר להקריב את הקינים לאחר תמיד [יח] כיון שאין למזבח אלא דמה כדאמר בריש תמיד נשחט (פסחים דף נט.) ובהמה נמי אמרינן התם מעלה ומלינה וההיא דתמיד נשחט (שם) דמחוסר כיפורים בשאר ימות השנה שטובל ואוכל בקדשים לערב איידי דנקט התם גבי פסח שטובל ואוכל פסחו לערב דפסח אינו נאכל אלא בלילה נקט נמי בההיא לערב והא דאמרינן

דם חטאת למטה ודם עולה למעלה. נפל דם חטאת תחילה על הבגד וחזר וניתז דם עולה על אותו כתם: **טעון כיבוס.** דהא דם חטאת נוגע בבגד ובלוע בו: **והא נוגע.** שדם עולה נבלע בבגד וכשנפל דם חטאת עליו נוגע הוא בבגד אבל אינו נבלע דהא שבע ליה בבלוע דם עולה: **חוצץ.** לענין טבילה בבגד שנטמא: **ואם טבח הוא.** שאינו מקפיד בדם שעל בגדו: **אינו חוצץ.** דחציצה בקפידא תליא [ח]: **רבב.** כל דבר הנתוך כגון שומן וחלב ושעוה: **ותיפוק ליה משום רבב.** שאינו רגיל בו ומקפיד עליו והוי חציצה: **אתרתי קפיד.** [ואף על גב] דרגיל בתרווייהו גנאי הוא לו שיראו שניהם על בגדו: **או דלמא לא קפיד.** הואיל ובשניהם רגיל:

הדרן עלך דם חטאת

טבול יום ומחוסר כיפורים. הואיל ואין ראוין לאכילה [ו]: **אין חולקין לאכול לערב.** לכשיטהרו ובגמרא [דף צט.] מפרש טעמא: **אונן אינו מקריב.** כדאמר בפרק שני (לעיל דף טז.): **בעלי מומין חולקין.** טעמא מפרש בגמרא [צט.]: **כל שאינו ראוי לעבודה כו'.** בגמרא [שם] פריך והרי בעל מום: **וטהור בשעת הקטר חלבים.** שהוא כל הלילה כגון שטבל וטהר בהערב שמש: **גמ'** [ה] **מחטא.** זורק את הדם: **וכלנא הוא.** ריש לקיש גופיה יליף ואזיל למילתיה ופריך לקרא עד דממילא מיתוקמא בחלוקה: משמרה

עין משפט נר מצוה

עג א מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הלכה ט:
עד ב ג מיי' פ"ג מהל' מקוואות הלכה ו ז:
א ד מיי' פ"י מהלכות מעה"ק הלכה יט:
ב ה מיי' פי"ב מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה טו ופ"ב מהלכות ביאת מקדש הלכה ח:
ג ו מיי' פ"ב מהלכות ביאת מקדש הלכה ו:
ד ז מיי' פ"י מהלכות מעה"ק הלכה יט:
ה ח מיי' שם הלכה יז ופ"ו מהלכות ביאת מקדש הלכה יב ועיין רש"ק:
ו ט מיי' פ"ו מהל' ביאת מקדש הל"א והלכה ב
ז י מיי' פ"י מהלכות מעה"ק הלכה יד:
ח כ מיי' שם הלכה כא:

תורה אור השלם

1. הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה: ויקרא ז, לג
ולהתו' (צט. ד"ה אינו) צ"ל פסוק זה:
וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן תְּרוּמָה לַיהוָה לַכֹּהֵן הַזֹּרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה: ויקרא ז, יד

מוסף רש"י

רבב. הוא דבר מאוס כגון חלב ושומן, ונדבק בבגדים ונמאסין (סוטה מט:) **מתני'. טבול יום.** דשרץ ודמת ודשאר טומאות: **ומחוסר כפורים.** זב ומצורע שטבלו והעריב שמשן ולא הביאו כפרתן: **אונן.** כל זמן שלא נקבר המת (לעיל טו:):

שינויי נוסחאות

א] בכתה"י וב"ח נגע: ב] בכ"י נוסף א"ל רב אחא מדיפתא: ג] מומין קבועין בין בעלי מומין עוברין כצ"ל (*ש"מ): ד] נלצ"ל שנאמר לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה. וכן משמע בגמרא (דף קב ע"ב). ואח"כ מצאתי כך בתוס' (דף קג) [בדפוס שלנו בדף צט ע"א] (ש"מ): ה] תליא מילתא (ש"מ): ו] לאכילה אינן חולקין כצ"ל והד"א (ש"מ): ז] ולפרש"י דהו"א דבכל כנלצ"ל (גל' קה"י): ח] יהיה ולהכי ממשמעות לו יהיה לא דריש אלא [בב"ח ולא] מיתורא כו' כצ"ל ותיבת הגה"ה נמחק (ש"מ. וכעי"ז בצ"ק): ט] דהכא וגזירה כצ"ל והשאר נמחק (ש"מ). וגירסת צ"ק לעצמות הוא ולו יהיה והשאר נמחק: י] דמייתי התם מתניתא דהאשה שיש כו' (שמכ"י): יא] ואוכל בקדשים לערב (ש"מ): יב] צ"ל דתנן פרק חומר בקודש האונן כו' כצ"ל והשאר נמחק (ש"מ): יג] לקדש אבל לא לתרומה ומשמע טבילה אין הערב שמש לא דכה"ג דייק התם (חגיגה כג.) גבי כלים הנגמרים בטהרה צריכין טבילה לקודש. ובשמעתין כו' כצ"ל (ש"מ): יד] בפסחים שם שאין בי"ד של כהנים עומדין משם עד שיכלו כל מעות שבשופר: טו] כיפורים נמי הא כצ"ל (ש"מ): טז] צ"ל יהא (ש"מ). וכעי"ז בירוש' דבילה. ובפ"מ הא צריך. ופי' הא בחול צריך הערב שמש וכיון דאי אפשר להשתמש בו ביום הוי כמתקן ומכין מי"ט לחול. וכעי"ז בצ"ק: יז] כהנים עומדין משם עד כו' כצ"ל וכ"ה שם (הגרי"ב): יח] צ"ל התמיד (שמכ"י):

מסורת הש"ס

א) כעי"ז מקוואות פ"ט מ"ז, ב) ירושלמי חגיגה פ"ג ה"ג, ג) ע' ירוש' סוטה פ"ג סה"א, ד) ת"כ צו פט"ז ה"ח, ה) שייך לדף צט. ו) רש"י כת"י ד"ה מה אשם, ז) וכן בירושלמי שבת פ"ב ה"ז

ליקוטים

ואם טבח הוא אינו חוצץ. צריך לי עיון על מה שפסק בש"ע בי"ד בהל' נדה סי' קצ"ח סעי' י"ז בהג"ה והוא מדברי רבינו ירוחם הובא בב"י שם, וכן מי שאומנתו להיות שוחט או קצב וידיו תמיד מלוכלכות בדם אינו חוצץ שרוב בני אומנות זו אין מקפידין. וקשה דהא איתא בפסחים ס"פ תמיד נשחט דף ס"ה ע"ב ובזבחים דף ל"ה ע"א שבח הוא לבני אהרן שילכו עד ארכובותיהם בדם ומקשה הש"ס והא קהוי חציצה ומשני לח הוא ואינו חוצץ, משמע דאי יבש הוא אף שאומנתם בכך ושבח הוא להם מכל מקום מקפידין על זה וחוצצין. ודוחק לומר כיון דצריך הכהן לעמוד רגלו על הרצפה בלי חציצה וכיון שהולך עד ארכובותיו בדם הוי כרובו שאינו מקפיד עליו ולא גזרו משום רובו המקפיד, דזה לא הוי רובו ממש וגם אפשר דלא גזרו שבות במקדש כה"ג (ועפ"ז יש ליישב ג"כ מה שמקשה הסמ"ג על הא דדם הלח חוצץ מסוף פ' כל הפסולין [לעיל לה ע"א] דלח אינו חוצץ במקדש עיין בכ"מ פ"ב דמקוואות). ותו דהא להדיא איתא בסוף פ' דם חטאת דף צ"ח ע"ב אמר רבא פשיטא לי דם על בגדו חוצץ ואם טבח הוא אינו חוצץ ופרש"י ואם טבח הוא שאינו מקפיד בדם שעל בגדו אינו חוצץ, וכ"כ הרמב"ם פ"ג מהל' מקוואות דטבח שנמצא דם על בגדו דוקא אינו חוצץ משמע דעל בשרו דודאי חוצץ. וצ"ל דלא דמי למי שאומנתו צבע וכה"ג דידיו צבועות דאינו חוצץ משום דלא מאיס כל כך, משא"כ בהני דמאיסי ועל בשרם מקפידים אף שאומנתו בכך מ"מ בשעה שאין עוסקין בה מקפידין וכ"ש על דם שבבשרו כי הדם נפשו של אדם קצה בה. וכן משמעות הרא"ש פ' התינוקת והרשב"א בת"ה הובא בב"י לי"ד סי' קצ"ח דדוקא בבגדו לא הוי חציצה בטבח. ואף שהרא"ש בפ' כ"ה כתב וז"ל ותנא נמי רבב על בשרו חוצץ ואם מוכר רבב הוא אינו חוצץ עכ"ל, האי על בשרו ט"ס הוא וצ"ל על בגדו וכדאיתא להדיא בש"ס בכל הספרים שבידינו, וכן הוא בתשובת הרמב"ן סי' קכ"ד אלא שבלשון השואל אינו מעתיק הלשון שפיר, ושם כ' בשם מתני' דמקוואות ושם לא תני כלל האי מתני' יע"ש. והמ"א בא"ח סי' קס"א ס"ק ז' לפי שנמשך אחר לשון הרא"ש פ' כ"ה שהובא בב"י שם כתב שם וז"ל ואם הוא טבח ומוכר שומן ויש דם ושומן על ידו מבעיא בפי"א דזבחים, ולא עיין בש"ס גופא דהתם לא קאמר רק בנמצא בבגדו (ואף אם תרצה לדחוק ולומר דדעתייהו דגופו ובגדו שוים אף שהוא נגד משמעות הסוגיא ורוב הפוסקים שכתבתי מ"מ סוגיא זו דפסחים ודזבחים בהא דשבח הוא לבני אהרן לא משמע כן). גם מ"ש עוד המ"א שם וז"ל ולא איפשטא ונ"ל דבטבילת נדה אזלינן לחומרא עכ"ל, וזה אינו כיון דמיעוט שאינו מקפיד עליו חוצץ מטעם גזירה אטו רובו המקפיד עליו בדרבנן אזלינן לקולא עיין בש"כ בי"ד סי' קצ"ח ס"ק י"ג. גם בתשובת הלכות קטנות סימן כ' ראיתי שפסק דמוהל שנתייבש דם המילה על ידו אינו חוצץ בנטילה מהא דאמרינן שבח הוא לבני אהרן וכו' ה"נ י"ל שבח הוא למוהל שיהא ידיו צבועות בדם מילה ואיידי דחביב אינו מקפיד עליו ואינו חוצץ עכ"ל, ולא ידעתי איך נעלם ממנו סוגיא דש"ס שם במקומו דגם בבני אהרן הוי חציצה אם הוא יבש. ועיין ברמב"ם פ"ה מה' ביאת מקדש ובטור ובי"י בי"ד סי' קצ"ח מבואר דכל דהוי חציצה לענין טבילה הוי ג"כ חציצה גבי כהנים דשווים הם וצ"ע. ה"ק יעקב (שבות יעקב סי' ס"ט):

גמ' מנא הני מילי אמר ר"ל דאמר קרא [1]הכהן המחטא אותה יאכלנה כהן המחטא יאכל א] שאינו מחטא אינו אוכל וכללא הוא והרי משמרה כולה דאין מחטאין ואוכלין ראוי לחיטוי קאמרינן הרי קטן דאינו ראוי לחיטוי ואוכל אלא מאי יאכלנה יחלקנה [א]ראוי לחיטוי חולק שאינו ראוי לחיטוי אינו חולק הרי בעל מום דאינו ראוי לחיטוי וחולק [ב]בעל מום רחמנא רבייה [2]כל זכר בכהנים לרבות בעל מום ואימא כל זכר לרבות טבול יום מסתברא בעל מום ה"ל לרבויי שכן אוכל אדרבה טבול יום הוה ליה לרבויי דלאורתא מיחזא חזי השתא מיהא הא לא חזי רב יוסף אמר מכדי מאי יאכלנה יחלקנה לכתוב רחמנא יחלקנה מאי יאכלנה ש"מ ראוי לאכילה חולק שאינו ראוי לאכילה אינו חולק ב] בעי ר"ל בעל מום והוא טמא מהו שיחלקו לו כיון דלא חזי ורחמנא רבייה לא ג] שנא (א) מה לי טמא מה לי ד] בעל מום או דלמא ראוי לאכילה חולק שאינו ראוי לאכילה אינו חולק אמר רבה ת"ש [א][ג]כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל ואינו חולק לאכול לערב ש"מ [ד]ראוי לאכילה בעינן ש"מ בעי רב אושעיא טמא ה] בקרבנות ציבור מהו שיחלקו לו מי אמרינן המחטא ו] אמר רחמנא והאי נמי מחטא הוא או דלמא ראוי לאכילה חולק שאין ראוי לאכילה אינו חולק אמר רבינא ת"ש כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל ואינו חולק לאכול לערב ש"מ [ה]ראוי לאכילה בעינן ש"מ: אונן נוגע ואינו מקריב כו': אונן נוגע ורמינהי [ו]אונן ומחוסר כיפורים [ז]צריכין טבילה לקודש א"ר אמי א"ר יוחנן לא קשיא כאן בשטבל כאן בשלא טבל וכי טבל מאי הוי הא הדרא עליה אנינות דאמר רבה בר רב הונא אונן שטבל אנינותו חוזרת עליו ל"ק ז] הא [ח]דאסח דעתיה הא דלא אסח דעתיה היסח ח] הדעת שלישי ושביעי בעי [ג]דא"ר יוסטאי ברבי מתון א"ר יוחנן [ח]היסח הדעת צריך הזאה שלישי ושביעי לא קשיא הא דאסח דעתיה מטמא מת הא דאסח דעתיה מטמא שרץ טמא שרץ טמא מעלייא הוא הערב שמש בעי ט] ועוד אפילו תרומה נמי [ד]א"ר ירמיה באומר נשמרתי מדבר המטמאני ולא נשמרתי מדבר הפוסלני ומי איכא נטירותא לפלגא אין והתניא [ה] עודהו הסל על ראשו י]

משמרה כולה. לא זרקו את הדם אלא אחד זרק ע"י כולן וכולן חולקין ואוכלין: **קטן.** פסול לעבודה דנפקא לן מאיש מזרעך לדורותם בהכל שוחטין (חולין דף כד:) (ב) בסיפא ובקדשים אוכל דאמרינן במנחות (דף עג.) איש כאחיו איש חולק ואין קטן חולק ומדמעיט ליה מחלוקה מכלל דאכיל ועוד כל זכר כתיב: **יחלקנה.** ומהכא נפקא לן מתני' דקתני טבול יום אינו חולק: **כל זכר בכהנים יאכל לרבות בעל מום.** ולקמן מוקמינן לה בפרקין (דף קב.) דלחלוקה רבייה דאי לאכילה לא אצטריך דהא בהדיא כתיב ביה (ויקרא כא) ומן הקדשים יאכל: **שכן אוכל.** כדכתיב ומן הקדשים יאכל: **דלאורתא חזי.** לעבודה כגון הקטר חלבים: **רב יוסף אמר.** לרבות טבול יום לחלוקה לא מצית אמרת הא יא] אוקימנא מאי יאכלנה יחלקנה כו': **ראוי לאכילה.** בעל מום: **כיון דלא חזי.** לעבודה לחיטוי יב] ואפילו מקמי טומאה ורחמנא רבייה לחלוקה הלכך מה לי כשהוא בעל מום לחודיה מה לי כשהוא טמא ובעל מום דהא יג] לא קרינא ביה המחטא מעיקרא ופליג השתא נמי ניפלוג: **מקריב אונן.** דכתיב ביה (שם כא) לאביו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יצא אינו צריך לצאת מן המקדש ביום מיתת אביו ואמו יד] שעבודתו אינה מחוללת [ו] הא אחר הדיוט שלא יצא חילל: **ואינו חולק לאכול בערב** טו]. לכשיפטר מאנינותו. אלמא אע"ג דקרינן המחטא אותה לא פליג דעיקר חלוקה באכילה תלי מדאפקה רחמנא בלשון אכילה הלכך טז] מאן דמייתי ראיה מבעל מום קודם טומאה דפליג אע"ג דאין ראוי לחיטוי ומההיא טעמא בעית לרבויי אף לאחר טומאה לאו ראיה היא דבראוי לאכילה תלוי ולא בראוי לחיטוי ובעל מום בלא טומאה ראוי לאכילה הוא: **מהו שיחלקו לו.** מקרבן ציבור לאכול לערב. ובקרבן ציבור שהקריבוהו טהורים קא מיבעיא ליה אי פלגי' מיניה להאי טמא הואיל וראוי לחיטוי דקרבן צבור דוחה טומאה: **או דלמא ראוי לאכילה בעינן.** אבל בהקריבוהו טמאין לא מיבעי לן שהרי אינו נאכל דקי"ל בכילד צולין (פסחים דף עו:) קרבנות ציבור באין בטומאה אבל אין נאכלין: (ג) מתני' דקתני אונן נוגע בשטבל לאנינותו בו ביום והך טבילה לא בעיא הערב שמש דמעלה דרבנן בעלמא היא: **אונן שטבל.** בו ביום דאנינות בליר מחד יומא ליתיה כדכתיב ואחריתה כיום מר במ"ק (דף כא.): ה"ג **אלא לא קשיא הא דאסח דעתיה כו'.** ההיא דחומר בקדש [ז] דמצריך ליה טבילה יז]: **בדאסח דעתיה.** משמירת גופו מפני שהוא אסור בקדשים לבו ביום: **מטמא מת.** מטומאת מת: **מטמא שרץ.** מטומאת שרץ: **ועוד לתרומה נמי.** ליבעי טבילה אלמה תנן התם צריכין טבילה לקדש אבל לא לתרומה: ה"ג **באומר נשמרתי מדבר המטמאני ולא מדבר הפוסלני.** ומדבר יח] המטמאני טומאה דאורייתא דבעיא הערב שמש: **הפוסלני.** לאכילת קדשים מדרבנן דלא בעי הערב שמש יט] וכן לגבי תרומה באומר [לא] כ] נשמרתי מדבר הפוסלני בתרומה. ושינויא דחיקא הוא ולא מיתוקם במסקנא הכי:

מגריפה

בפסחים בפ' אלו דברים (דף ע.) סכין שנמצא בי"ד שוחט בה מיד בי"ג שונה ומטביל פי' בנמצא חוץ לירושלים דלא גזרו על ספק כלים הנמצאים בירושלים כדאמר בפ"ק דפסחים (דף יט:) ובי"ד שוחט בה מיד דמסתמא הטבילוהו מאתמול כדי שיהא לו הערב שמש ולא חיישינן שמא נטמא בטומאה דרבנן דלא בעי הערב שמש ולא חש להטביל עד י"ד ועדיין לא הטביל היינו משום דכיון דהוזקק להטביל בי"ג משום טומאה דאורייתא לא חיישינן שמא נטמא אחר כך בשום טומאה ועוד כשגזרו על ספק כלים הנמצאים משום חשש טומאה דאורייתא גזרו ולא משום כא] טומאה דרבנן ומיהו יש טומאה דרבנן דבעיא הערב שמש כדאשכחן בפסחים בסוף האשה (דף צב.) כל הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר דבעי הזאה שלישי ושביעי וכ"ש הערב שמש והכא דרבי ישמעאל בן קמחית בפרק הוציאו לו (יומא מז.) שנתזה צינורא דהגמון על בגדו (צנורא כב] דערבי) ונכנסו אחיו ושימשו תחתיו אע"ג דטומאת עכו"ם דרבנן בעיא הערב שמש וכי ההיא דחומר בקודש (חגיגה דף כג.) דשפופרת שחתכה לחטאת ר' יהושע אומר יטמא ויטביל ופריך דחתכה מאן אי דחתכה חבר ל"ל טבילה ואי דחתכה עם הארץ בהא נימא רבי יהושע יטמא ויטביל משמע בהדיא דטומאת עם הארץ בעיא הערב שמש והכא דכהן השורף את הפרה שהיו אחיו הכהנים סומכין ידיהן עליו כדי לטמאותו לעשות להכעיס כג] לצדוקים שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית ובגדי כד] אוכלי קודש מדרס לחטאת ומשמע דבעי הערב שמש ח): ט) **אינו חולק בבשר שנאמר המקריב את דם השלמים ואת החלב.** ר"ת ל"ג ליה משום דבגמ' (לקמן דף קב:) בדינא דר"א בר"ש דריש ליה מקרא אחרינא מדכתיב הזורק את דם השלמים והאי קרא דמקריב כה] אתא לכהן שאינו מודה בעבודה כדדרשינן בחולין בפ' הזרוע (דף קלג:) כדפירש בקונטרס בגמ' י) לת"ק דאבא שאול ומיהו י"ל דכולה מילתא דרשינן מקרא דהמקריב דמואת החלב דרשינן כהן שאינו מודה בעבודה והמקריב כו] דרשינן שיהא טהור בשעת זריקה ושמא הנך תרי קראי צריכי חד לזריקה וחד לקבלה דהמקריב משמע קבלה כדדרשינן בפ"ק (לעיל יג.) והקריבו זו קבלת הדם ומיהו מדקאמר התם בחולין ובהקומץ רבה (מנחות דף יח:) לרבות כז] הקבלות וההזאות משמע דאכתי לא ידעינן קבלה: **והרי קטן דאין ראוי לחיטוי ואוכל.** וא"ת אמאי לא משני קטן רחמנא רבייה כדמשני בתר הכי גבי בעל מום לבתר דמסיק מאי יאכלנה יחלקנה וי"ל כיון דקטן ובעל מום אוכל כח] מאי אתא קרא לאשמועינן אי כט] נדרוש שאינו מחטא אינו אוכל אי למעוטי טבול יום ומחוסר כיפורים הא נפקא לן בפ' הערל (יבמות דף עד:) מקרא אחרינא דהביא כפרתו אוכל בקדשים הילכך ל] נדרוש אינו חולק א"נ לא] אי הוה משני רבייה קרא תיקשי לב] ליה אכתי מבעל מום כדפריך בסמוך: לג]**ה"ג ראוי לחיטוי חולק.** ותימה הרי כה"ג אונן וטמא בקרבנות ציבור דראויין לחיטוי ואינם חולקין כדבסמוך וי"ל דעיקר קרא אצטריך לדיוק שאינו ראוי לחיטוי אינו חולק: לד]**ה"ג הא דאסח דעתיה כו'.** היסח הדעת פוסל בקדשים לה] והא דנקט אונן משום דרגיל לאסוחי דעתיה לפי שאינו יכול לאכול: **מדבר המטמאני.** טומאה דאורייתא דבעיא הערב שמש ולא מדבר הפוסלני לאכילת קדשים מדרבנן דלא בעיא הערב שמש לו][ה"ג רש"י ונראה דה"ג באומר לא נשמרתי מדבר הפוסלני לקודש אבל נשמרתי מדבר הפוסלני מתרומה] דאונן אסור לאכול קודש ולכך לא שמר עצמו מדבר הפוסלו לקודש ולא נתן לבו שיהא מותר לערב אבל לתרומה מותר אפילו [בו] ביום כדאמרינן זרות אמרתי לך ולא אנינות ולכך שמר עצמו מדבר הפוסלו לתרומה וא"ת מאי ניהו אותה טומאה דקאמר דטמא בה לקודש אבל לא לתרומה דקתני מתני' דחגיגה (דף כ:) צריכין טבילה לקודש אבל לא לתרומה ומפרש ה"ר חיים כגון דאכל ככר שלישי של תרומה שגופו לז] שני [ס] לקדש אבל לא לתרומה כדאמר בפרק שני דחולין (דף לג:) ובסמוך ליכא לפרושי הכי גבי (כלי) [לבי] על הסל ולא על המגריפה טמאה לפסול קודש ואינה פוסלת פירות תרומה שבסל דככר אינו פוסל כלי

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"י מהל' מעה"ק הלכה יד:
י ב מיי' שם הלכה כ:
ג מיי' שם ופ"ב מהל' ביאת המקדש הלכה ו ח
יא ד מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה יז:
יב ה מיי' שם הלכה כג:
יג ו מיי' פי"ב מהלכות אבות הטומאה הלכה טו:
ז מיי' פי"ג שם הלכה ג:
יד ח מיי' פי"ב שם הלכה טו:

תורה אור השלם

1. הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכֲלֶנָּה בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ו, יט
2. כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא ו, כב

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא שנא מה לי בעל מום ומה לי בעל מום והוא טמא או דלמא: (ב) רש"י ד"ה קטן וכו' בסופיה וכו' כל זכר כתיב כל זכר בכהנים יאכל הס"ד ואח"כ מ"ה יחלקנה וכו' חולק הס"ד ואח"כ מ"ה לרבות: (ג) ד"ה או דלמא וכו' אין נאכלין הס"ד ואח"כ מ"ה כאן כשטבל מתני' דקתני:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מדבר וכו' לקדש אבל לא לתרומה. עדיין יקשה למ"ד התם בין לקדש בין לתרומה:

מוסף רש"י

כהן גדול מקריב אונן. דרחמנא שרייה, דכתיב לאביו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יצא ולא יחלל וגו', ודרשינן לה בשחיטת קדשים [לעיל טז.] במת אביו ואמו שאינו צריך לצאת מקדושתו כלל [ויכול] להיות עומד ומקריב, כי לא חילל עבודתו בכך (יומא יג: וכעי"ז ב"ק קי. ולעיל טז.) **ואינו אוכל.** שלא הותרה כאן אלא עבודה, וקדשים אסורין לאונן קל וחומר ממעשר הקל שאמרה תורה לא אכלתי באוני ממנו (יומא שם). כלומר אע"פ שהוא חלוק מן ההדיוט לענין הקרבה, שוה הוא לו לענין אכילה (שם עג.) **ואינו חולק לאכול לערב.** כשתסתלק אנינותו, דאנינות לילה דרבנן, דאנינות דאורייתא אינו אלא יום מיתה, דכתיב (עמוס ח) ואחריתה כיום מר, אלמא אין מרירות אלא יום אחד (ב"ק שם): **אונן.** שלא נטמא במתו: **ומחוסר כיפורים.** כגון זב שטבל ליום שביעי לספירתו והעריב שמשו ולמחרת הוא קרוי מחוסר כפורים שעדיין גמר טהרתו תלויה בקרבנו: **צריכין טבילה.** לאחר שהביא קרבנו אם רצה לאכול קדש ובגמ' מפרש טעמא (חגיגה כא.) **הסל.** של תאנים (שם כ.):

שיטה מקובצת

תוס' (מעמ' הקודם) ד"ה טבול יום. והכיא דכהן השורף את הפרה כו'. נ"ב, עי' בפי' המשניות של ר"ש במס' פרה לח]:

מסורת הש"ס

א) תוספ' זבחים פי"א ה"ב יומא יג: וע"ש עג. [מו"ק יד:] ב"ק קי. הוריות יב: ירוש' סנהדרין פ"ב ה"א, הוריות פ"ג ה"ג, ב) חגיגה כא. ירוש' חגיגה פ"ג ה"ג, ג) [יומא ל: ע"ש], ד) חגיגה כ. ע"ש, ה) חגיגה כ. ע"ש תוספ' טהרות פ"ח ה"ט, ו) לעיל טז., ז) חגיגה כא., ח) ועי' בתוס' חגיגה כ: דמבוארים דבריהם טפי:, ט) שייך לדף צח: במתני' צ"ק, י) לקמן קב:

שינויי נוסחאות

א] נ"ל אוכל (*ש"מ): ב] בכי"ל נוסף רב אשי אמר איזה הוא דבר שצריך שלשה ריבויי הוי אומר זה בעל מום אימא לרבות טבול יום ומחוסר כפורים ואונן שם טומאה אחת היא: ג] תיבות לא שנא נמחק (*צ"ק): ד] נ"א מה לי טהור או דילמא כו' (כי"צ): ה] בכי"ל כהן טמא: ו] בכתה"י וש"מ כהן המחטא: ז] אלא ל"ק כצ"ל (*ש"מ וצ"ק. וכ"ג רש"י). ועי' להלן אות לד: ח] אי אסח דעתיה הזאת שלישי ושביעי כו' (כ"ה ביומא): ט] נמי בעי ועוד אפילו לתרומה כצ"ל (*דק"ס): י] נ"א כתיפו (כי"צ, וכ"ה בחגיגה): יא] דמכדי הא כצ"ל (*ש"מ): יב] תיבת לחיטוי נמחק (ש"מ): יג] בכתה"י וד"ו הא: יד] ואמו ולא יחלל שהעבודה שיעבוד אינה וכו' (כתה"י וש"מ): טו] לערב (כתה"י וש"מ): טז] הלכך הא דמייתית ראיה כו' (כי"פ): יז] טבילה בדאסח כו' הד"א (שמכ"י): יח] נ"ל מדבר (שמכ"י). והוא תחלת דיבור חדש. וכ"ה בכי"י: יט] שמש אבל לגבי תרומה ליכא למימר דאמר לא נשמרתי מדבר הפוסלני בתרומה דהא אונן מותר הוא בתרומה כדאיתא ביבמות (ע:) [זרות אמרתי לך ולא אנינות (כתה"י)] הילכך לא אסח דעתיה ושינויא וכו' (ש"מ וכתה"י): כ] כן גירס' בה"ז, ור"ל אע"פ שלא נשמר מתרומה אפ"ה א"צ טבילה לתרומה כיון שאינו אלא פסול דרבנן. [ולפירושו לא אתי שפיר תיבת וכן (צ"ק)]. ול"ק ורש"ש ל"ג תיבת לא: כא] משום חשש טומאה כצ"ל (שמכ"י): כב] נ"ל וצנורא (ש"מ). וכ"נ מהגמ' שם: כג] נ"ל היכרא ותיבת להכעיס נמחק (ש"מ צ"ק): כד] נלע"ל דבגדי (באה"מ): כה] נ"ל דהמקריב (ש"מ): כו] נ"ל ומהמקריב (ש"מ): כז] נ"ל מנין לרבות (ש"מ): כח] אוכלים (ש"מ): כט] אי אתא למעוטי שאינו וכו' כצ"ל (צ"ק): ל] גי' נ"ק הלכך משני אינו חולק ואכתי תיקשי ליה מבעל מום כדפריך בסמוך ומשני רבייה קרא. ועי' במפ' שהקשו דלפי הגהתו לא היה צורך לתוס' לכתוב דברים אלו כלל, דאין בהם שום חידוש או תוספת. ועי' באות שאח"ז: לא] מכאן ואילך דבריהם קשי הבנה, ועי' הגהת נ"ק באות שלפנ"ז. ובח"נ משמע דמוחק מכאן ועד סוה"ד. ועי' טה"ק וק"ד דמקיימים הגיר' שלנו: לב] נ"א תיפוק ליה כו' כדפרישית בסמוך (גליון): לג] נ"ל הג"ה (ש"מ): לד] בח"נ כ' דעיקר כוונתם לשלול גי' רש"י דגרים אלא. ע"ש באריכות דבריו. אבל בש"מ תיקן לשון התוס' דל"ל הג"ה תחת תיבת ה"ג: לה] תיבת בקדשים נמחק, ול"ל בכל אדם (שמכ"י, ב"ש): לו] הנוסח שבסוגריים הוא מבה"ז. ובד"ו ליתא, ותחת זה איתא ה"ג ותו לא, ובשמכ"י וב"ש הגי' הג"ה [ולהלן לפני וא"ת כו' נוסף שם עד כאן הגה"ה]. ולפי"ז התוס' גרסי כרש"י ולא באו רק לפרש. ועי' ח"נ באורך. וגירסת נ"ק הערב שמש והא דנקט אונן דאונן אסור וכו': לז] שנעשה גופו שני וכו' כצ"ל (ש"מ): לח] בכ"ש וכי"ב וג' כתוב בתחילת מסכת טהרות [פ"א מ"ג בסופה]:

ואי משקין דמטמו כלי גזירה משום משקה זב וזבה מ״כ אפילו לתרומה נמי ואי משקין שנגעו לטבול יום דאינו תחלה אלא לקדש כדתנן (פרה מ״ח מ״ז) כל הפוסל התרומה מטמא משקין להיות תחילה חוץ מטבול יום מ״כ אפילו קדש נמי לא מטמא רק לפסול כדאיתא במעילה ריש פ׳ חטאת העוף (דף ח.) ומ״כ לא יטמאו המגריפה לפסול קדש דטמאה משמע לעשות פסול אחרי כן מדלא קאמר מגריפה פסולה דכי [בה] אמרינן פ״ק דפסחים (דף כ.) גבי הבשר טמא למאי אי למנות ראשון ושני בחיבת הקדש תפשוט דבעי ר״ל לריך של מנחות כו׳ לכך נראה לפרש דמשכחת לה במעת לעת שבנדה דאמרינן פ״ק דנדה (דף ו.) לקודש אבל לא לתרומה מ״ג בבגדי תרומה [ב] דמדרש לקודש והא דאמר ולא שמרתיה מדבר הפוסלה אע״פ שמטמאה [ב] לקדש כל דבר שאינו [בה](עושה שלישי ועושה) אחרי כן לקדש קרי פוסלה כמו שלישי של [בב] חולין: **ה״ג ה״נ באכילה עבוד רבנן מעלה.** פירש בקונטרס והא דתנן אוגן לריך טבילה אאכילה תנן אבל נוגע מ״ל לטבול והשתא לא קאי שיוויא דרבי יוחנן ונראה דאפשר לקיימו דלעולם מתני׳ בשטבל וההיא דאגיגה בדלא טבל אבל הא דאמר אוגן שטבל דאגיעותו חוזרת עליו היינו באכילה ופ״ה עיקר: **אונן טובל ואוכל פסחו לערב אבל לא בקדשים.** משנה היא בפסחים בפרק האשה (דף לא.) ול״ג מחוסר כיפורים דאונן דוקא הוא דלא אכיל בקדשים לערב משום אגיעות לילה אבל מחוסר כיפורים כיון שהביא כפרתו וטבל למה לא יאכל:

אמר רב חסדא פסח בדי נסביה.

במסקנא (דף ק:) משני [ל] כאן קודם ששחטו וזרקו עליו כאן לאחר ששחטו וזרקו עליו דההיא לא [לא] יביא פסחו כשמת קודם ששחטו וזרקו עליו וההיא דטובל ואוכל לערב כשמת לאחר ששחטו וזרקו עליו אבל הגך אמורלי לא בעו לשנויי הכי משום דקסברי אכילה לא מעכבא וכיון דלא מעכבא אמאי דחיא אכילתה אגיעות לילה דרבנן טפי משאר קדשים אבל היכא דמת קודם ששחטו אף על גב דאכילה לא מעכבא אי לא שרית לאוכלו לא מייתי ויש לתמוה דמשמע דשרי ר״ש לשחוט ולזרוק אחר שמת לו מת משום דאגיעות לילה דרבנן והלא אגיעות יום דאורייתא ולל אכילה מהכא מ״מ הקרבה ביום אסור בחטאת [לב] עולה ואשם דאסור להביא כשהוא אונן מדכתיב קרבנו כל ששמו קרבן וכי תימא משום דאתי עשה דפסח [לג] ודחי עשה דאגיעות דכשהוא שלם מביא [ו] א״כ היכי דייק מינה אגיעות לילה מדרבנן אפילו היא דאורייתא דחיא ומתוך פי׳ הקונטרס משמע דסבר השתא דכולה אסמכתא בעלמא ונראה לפרש כיון דעיקר פסח לא בא אלא לאכילה כדתנן (פסחים דף עו:) פסח הבא בטומאה נאכל בטומאה שעיקרו לא בא אלא לאכילה הלכך לא חיישינן ביה לאגיעות בזמן [לד] הקרבה אלא בזמן [לה] אכילה ואף על גב דאכילה לא מעכבא [לו]

ומגריפה בתוכו ואמר לבי על הסל ואין לבי על המגריפה [א]הסל טהור והמגריפה טמאה ותטמא מגריפה לסל אין כלי מטמא כלי ותטמא מה שבתוכו אמר רבא [ב]באומר שמרתיה מדבר המטמאה ולא שמרתיה מדבר הפוסלה איגלגל מילתא ומטאי לקמיה דרבי אבא בר ממל א״ל לא שמיע להו [ג]הא דאמר רבי יוחנן [א] א״ר [ג]האוכל שלישי של תרומה [ב] אסור לאכול ומותר ליגע אלמא באכילה עבוד רבנן מעלה בנגיעה לא עבוד רבנן מעלה [ג]: ואינו חולק לאכול כו׳: מיפלג הוא דלא פליג וכי מזמני ליה אכיל ורמינהי [ג]**[ד]אונן** (**[ה]ומחוסר כיפורים**) **טובל ואוכל את פסחו לערב אבל לא בקדשים** אמר רב ירמיה מדיפתי לא קשיא כאן בפסח כאן בשאר ימות השנה בפסח [ו] איידי דאכיל פסח [ז]אכיל נמי קדשים בשאר ימות השנה דלא חזי לא [ח] חזי ומאי אבל לא בקדשים אבל לא בקדשים של כל השנה רב אסי אמר ל״ק [ט]כאן שמת לו מת בארבעה עשר וקברו בארבעה עשר כאן שמת לו מת בשלשה עשר וקברו בארבעה עשר [ה] יום קבורה לא תפיס לילו מדרבנן [ו] מאן תנא [ז] [ח]אגינות לילה מדרבנן ר״ש היא דתניא אגינות לילה מדברי תורה דברי רבי יהודה ר״ש אומר [ח] אונן אינו מדברי תורה אלא מדברי סופרים תדע שהרי אמרו [ט]אונן טובל ואוכל את פסחו לערב אבל לא בקדשים וסבר ר״ש אגינות לילה מדרבנן והתניא ר״ש אומר [ט]אונן אינו משלח קרבנותיו מאי לאו ואפילו [ט] בפסח לא לבר מפסח [י]והתניא ר״ש אומר [1]שלמים בשהוא שלם מביא ואינו מביא כשהוא אונן מנין לרבות את התודה מרבה אני את התודה שכן נאכלת בשמחה כשלמים מנין לרבות את העולה מרבה אני את העולה שכן באה בנדר ובנדבה כשלמים מנין לרבות [בכור ומעשר ופסח מרבה אני] בכור ומעשר ופסח שכן אינן באין על חטא [י] מנין לרבות חטאת ואשם ת״ל זבח מנין לרבות העופות והמנחות [יא]והיין והעצים והלבונה ת״ל שלמים קרבנו כל קרבנות שהוא מביא כשהוא שלם מביא ואינו מביא כשהוא אונן קתני מיהא פסח [יב]אמר רב חסדא פסח כדי [יא] נסביה רב ששת אמר [יב]מאי פסח שלמי פסח אי הכי היינו שלמים תנא שלמים הבאין מחמת [יג] פסח ותנא שלמים הבאין מחמת עצמן דאי [יג] לא תנא שלמים הבאין מחמת פסח סלקא דעתך אמינא [יד]הואיל ומחמת פסח אתי כגופיה דפסח דמי קמ״ל רב מרי אמר דמי: **ח״ל זבח.** [טו] אם [בג] זבח שלמים קרבנו: **והעלים.** המתנדב עלים מביא קרבן עמהן: **קמני מיהא פסח.** דבשלמא כולהו איכא למימר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אלא פסח קשיא אדלעיל דתנא טובל ואוכל פסחו [בד]: **שלמי פסח.** [טו] חגיגת י״ד כשהחבורה מרובה לא

מגריפה. כלי בראל הוא ולאשו רחב ומבדילים בו גרוגרות הנדבקות זו בזו: **נכי על הסל.** לשומרו: מדבר המטמאה. אב הטומאה שמטמא כלי וכן מטומאות דרבנן המטמאות אותה לטמא חולין ותרומה מדרבנן [יז]: ולא מדבר הפוסלה. לחולין ולתרומה ומיהו טמאה היא להשתמש בה קדשים: **איגלגל מילתא.** הא דרמינהו לעיל מתני׳ דאונן [טו] דאיבעי לך לשנויי עלה הכי שיוויי דחיקי: **של תרומה.** עלמה וכ״ש שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה: **מוסר ליגע.** בתרומה דאינו נעשה גופו אלא שלישי כמו המאכל שאכל ואסור לאכול תרומה אבל מותר ליגע. אלמא מעלות עבוד רבנן באכילה דליתנהו בנגיעה וגבי אונן נמי הא דתנן [יח] אונן לריך טבילה באכילה תנן אבל נוגע אין לריך לטבול: **כי מזמני ליה.** אם זימנו חבירו כהן לאכול עמו לערב בחלקו בקדשים אוכל: **ורמינהו אונן טובל ואוכל פסחו** [טו]. משנה היא בפסחים (דף לא.). ולא גרסינן בה מחוסר כיפורים דאינו לריך להמתין לערב אלא מביא כפרתו וטובל ואוכל בקדשים: **טובל.** כדתנן [יח] אונן לריך טבילה לקדש: **ואוכל פסחו לערב אבל לא בקדשים.** מפרש לה בפסחים (דף לא.) קסבר אגיעות לילה דרבנן ואגיעות דאורייתא חד יומא הוא כדכתיב ואחריתה כיום מר (עמוס ח) וגבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת גבי קדשים העמידו דבריהם במקום עשה דאכילת קדשים כדאמרינן [יט]: **ולא בפסח.** מתני׳ דקתני אינו אוכל ואי מזמנו ליה לאכילת קדשים אוכל בלילי פסחים קאי דמגו דשרו [יא] רבנן אכילת פסחים שרו ליה נמי שאר קדשים [יט]: **והא דקתני אבל לא בקדשים אשאר ימות השנה קאי.** והאי [ב] אבל לא בקדשים לאו אלילי פסחים קמיהדר ואע״ג דעליה קאי אלא אבל לא בקדשים של כל השנה וה״ק טובל ואוכל פסחו בערב וה״ה לכל הקדשים באותו לילה אבל לא בקדשים של שאר ימות השנה: **רב אסי אמר.** אידי ואידי בלילי פסחים ולא קשיא ההיא דפסחים שמת בי״ד וקברו בי״ד הלכך בפסח אוכל אבל לא בקדשים דאגיעות לילה דיום מיתה דרבנן: **ומפני׳ בשמת בי״ג וקברו בי״ד.** דיום קבורה גופיה דרבנן ולילו לא תפיס אפילו מדרבנן: **מאן תנא.** דתנא להך דפסחים דאית ליה אגיעות ליל יום מיתה דרבנן: **מדברי תורה.** לקמן [ק:] יליף לה רבי יהודה בשמעתין מאגיעות דאהרן ובניו: **תדע שהרי אונן הו׳.** ואי דאורייתא פסח נמי לא ליכול: **נאכלת בשמחה.** יולא בה ידי חובת שמחה [בא] דכתיב בה שמחה וחבחת שלמים ואכלת שם ושמחת (דברים כו) [יט] ותודה שלמים איקראי [בב]: **שאינן באין על חטא.** הלכך בשלמים דמי: **ח״ל זבח.** [ט] אם [בג] זבח שלמים קרבנו: **והעלים.** המתנדב עלים מביא קרבן עמהן: **קמני מיהא פסח.** דבשלמא כולהו איכא למימר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אלא פסח קשיא אדלעיל דתנא טובל ואוכל פסחו [בד]: **שלמי פסח.** [ט] חגיגת י״ד כשהחבורה מרובה לא

עין משפט נר מצוה

טו א ב מיי׳ פרק יג מהלכות מעטמא מסכת ומוסב הל׳ ו:

טז ג מיי׳ פי״ל מהלכות אבות הטומאה הלכה יא:

יז ד מיי׳ פ״ו מהלכות קרבן פסח הלכה ט ופ״ב מהל׳ איסא מקדש הלכה י:

יח ה מיי׳ פ״ו מהלכות קרבן פסח הלכה ד:

יט ו ז מיי׳ שם הלכה ט:

כ ח מיי׳ פ״ב מהלכות איסא מקדש הלכה ט ופ״ו מהל׳ קרבן פסח הלכה ט:

כא ט י מיי׳ פ״ב מהל׳ איסא מקדש הלכה יא:

תורה אור השלם

1. וְאִם זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ אִם מִן הַבָּקָר הוּא מַקְרִיב אִם זָכָר אִם נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ ויקרא ג, א

מוסף רש״י

ומגריפה. כלי בראל הוא שקורין ווד״ל שגורפין בו אפר הכירה וגם מבדילין בו תאנים המודבקות זו בזו (חגיגה כ.) **אין כלי מטמא כלי.** אין כלי שאינו אב הטומאה מטמא כלים (ברכות נב:) **מדבר המטמאה.** המוקן לה טומאה לטמא אחרים: **מדבר הפוסלה.** מלהשתמש בה בטהרות לכתחילה, אי נמי נפקא מינה לאוכל הדבוק בה שהוא פסול לכתחילה ומכל מקום אם נגעה בטהרות אינה פוסלתן (חגיגה שם) **אסור לאכול.** בתרומה (חולין לה.) **אונן טובל ואוכל את פסחו לערב.** ואע״פ שעדיין לא נקבר, דאין אגינות מן התורה אלא ביום, שנאמר (ויקרא י) הן היום הקריבו, ואני אומן, ואכלתי חטאת היום, יום אסור לילה מותר, וטובלה בעי חד אחת מי״ל מעלות דאומר בקודש (חגיגה שם) האונן והמחוסר כפורים לריכין טבילה לקודש, תמוך שנאמרו עד עכשיו בקדשים אלרכיהנו רבנן טבילה, ואע״פ שמחוסר כפורים טבל אתמול, אבל לא יאכל אונן לערב בשאר קדשים, דאיסור אגינות לילה מדרבנן ולגבי פסח לא העמידו דבריהן במקום כרת (פסחים לא:) **אגינות לילה מדרבנן.** אע״פ שהיא לילו של יום המיתה וכתיב אגינות בתורה דכתיב לא אכלתי באוני ממנו (דברים כו) ופחות מיום אחד אינו אגינות דילפי רבנן מואחריתה כיום מר, קסבר ר״ג אין לילה של אחריו עם היום אלא מדרבנן הוא כשאר ימי האבל (בראשית נ״ג) **בדבר השלום.** בדבר הפוסלו לתרומה (ב״ש):

שיטה מקובצת

תוס׳ (מעמ׳ הקודש) ד״ה מדבר המטמאתי כו׳. אי נמי בבגדי אוכלי תרומה המדרש לקדש. נ״ב לו] וכתוב בתוס׳ מיטגיות, ולא יתכן כלל דבכל הני גווני חדוש בא להשמיענו דבעי טבילה לקדש אבל לא לתרומה. וי״ל דלא נקטיה אלא משום דאונן אין רגיל ליהר מדבר הפוסלו לקדש לכו ביום כיון דבלאו הכי אינו אוכל בקדש ובלילה יבא מוהר דלא בעי הערב שמש, אבל לתרומה שהוא מוהר בו כדאמרינן ביבמות (דף ע:) זהות אחרתי לך ולא אגיעות, רגיל ליהר מדבר הפוסלו (ב״ש):

מסורת הש״ס

א) חגיגה כ. [ע״ש], **ב)** חולין לה. ירושלמי חגיגה פ״ג ה״ב, **ג)** פסחים לא: ירושי׳ פסחים פ״ח ה״ח סנהדרין פ״ב סה״א, הוריות פ״ג סה״ג, **ד)** [נכלות טו:, וש״נ] ת״כ שמיני פ״ב הי״א, ירושי׳ שם, **ה)** [פסחים לא:], **ו)** מו״ק טו:, **ז)** [ר״ה ט. וש״נ], **ח)** חגיגה כא., **ט)** מנחות מו., **י)** ויקרא ג א, **כ)** פסחים סט:, **ל)** עי׳ רש״ק.

גליון הש״ם

גמ׳ איידי דאכיל פסח. עי׳ חגיגה דף כה ע״ב ובטורי אבן שם ד״ה מדמהימנן לאפסח:

שינויי נוסחאות

א) כ״מ יונתן (גליון. וכ״ה בחולין) **ב)** תרומה עצמה אסור כל״ל (*ש״מ). וכ״ה בכ״מ, והפסקת הגקודה שם ל״ל אחר תינת עצמה (דק״ס): **ג)** בש״מ וקלא כמ״ר נוסף הכא נמי באכילה עבוד רבנן מעלה בנגיעה לא עבוד רבנן מעלה: **ד)** כ״מ לא אכיל ומאי (גליון). ובכי״ר בשאר ימות השנה לא ומאי וכו׳: **ה)** כ״מ נוסף מת לו מת בארבעה עשר וקברו בארבעה עשר יום מיתה תפיס לילו מדרבנן מת לו מת בשלשה עשר וקברו בארבעה עשר יום קבורה וכו׳ (*ש״מ): **ו)** כ״מ אפילו מדרבנן (*גליון): **ז)** תנא דאמר אגינות (ש״מ): **ח)** אומר אינה מדברי תורה. כ״ה בכל כתה״י ודפ׳ היסנים (דק״ס), ולפנינו עפ״י בה״ן: **ט)** כ״ל אפילו (*ש״מ): **י)** על חטא בשלמים כל״ל (צ״ק). ובמ״ש בלפנינו, וכ״מ בכ״ש: **יא)** כ״מ פסוק נסביה (כי״צ). וכ״ה בפי׳ המיוחס לר״מ, ע״ש ביאורו: **יב)** מחמת עצמן ותנא שלמים הבאין מחמת פסח (*ש״מ). וכן הסדר היסר (דק״ס): **יג)** מתיבת דאי עד תינת פסח נמתק (*ש״מ): **יד)** בש״מ מוחק תינת מדרבנן [מתמת הכפילות (פב״ש)]: **טו)** דאונן אהדדי דאיבעי כו׳ כל״ל (*ש״מ): **טז)** פסחו לערב (*ש״מ): **יז)** מינת כדאמרינן נמתק (ש״מ וכתה״י). וגי׳ ל״ק דאכילת קדשים עשה כדאמרינן ואכלו אותם אשר כופר בהם: **יח)** דשרו ליה רבנן (כתה״י ש״מ): **יט)** קדשים והא כו׳ הד״מ (שמכ״י): **כ)** בדפוסי וגליה וכי״פ ומאי. והוא מ״ד מדש (צ״ק). ועי׳ בחוס שלפנ״ו. כ״מ הכל אינו (ש״מ): **כא)** כ״מ שמחה ושלמים כתיב בהו שמחה וזבחת כו׳ (ב״ש): **כב)** כ״ל איקרי (*ש״מ): **כג)** ראם (כתה״י): **כד)** פסחו לערב (כי״פ): **כה)** דכי האי גוונא אמרינן כל״ל (ש״מ והגרי״ב): **כו)** כ״ל אוכלי תרומה (ש״מ): **כז)** בד״ו שטמאה: **כח)** בד״ו נוסף הכא נמי לקדש כמ״ר ונוסף הכא נמי באכילה עבוד רבנן מעלה בנגיעה לא עבוד רבנן מעלה: **ד)** כ״מ לא אכיל ומאי (גליון). ובכי״ר בשאר ימות השנה לא ומאי וכו׳: **ה)** כ״מ נוסף מת לו מת בארבעה עשר וקברו בארבעה עשר יום מיתה תפיס לילו מדרבנן מת לו מת בשלשה עשר וקברו בארבעה עשר יום קבורה וכו׳ (*ש״מ): **ו)** כ״מ אפילו מדרבנן (*גליון): **ז)** תנא דאמר אגינות (ש״מ): **ח)** אומר אינה מדברי תורה. כ״ה בכל כתה״י ודפ׳ היסנים (דק״ס), ולפנינו עפ״י בה״ן: **ט)** כ״ל אפילו (*ש״מ): **י)** על חטא בשלמים כל״ל (צ״ק). ובמ״ש בלפנינו, וכ״מ בכ״ש: **יא)** כ״מ פסוק נסביה (כי״צ). וכ״ה בפי׳ המיוחס לר״מ, ע״ש ביאורו: **יב)** מחמת עצמן ותנא שלמים הבאין מחמת פסח (*ש״מ). וכן הסדר היסר (דק״ס): **יג)** מתיבת דאי עד תינת פסח נמתק (*ש״מ): **יד)** כ״מ נוסף מתיב

לא קשיא כאן שמת לו מת בי"ד וקברו בי"ד כאן שמת לו מת בי"ג וקברו בי"ד מת לו מת בי"ד וקברו בי"ד יום מיתה תופס לילו מדאורייתא מת לו מת בי"ג וקברו בי"ד יום קבורה [א] מדרבנן אינו תופס לילו אלא מדרבנן א"ל רב אשי לרב מרי ואלא הא דקתני אמר לו ר"ש תדע שהרי אמרו אונן טובל ואוכל את פסחו [ב] אבל לא בקדשים נימא ליה קאמינא לך אנא יום מיתה דאורייתא ואמרת לי את יום קבורה דרבנן קשיא אביי אמר לא קשיא [א]כאן שמת קודם חצות כאן שמת לאחר חצות קודם חצות דלא איחזי לפסח חיילא עליה אנינות אחר חצות דאיחזי לפסח לא חיילא עליה אנינות ומנא תימרא דשני ליה [ג] בין קודם חצות בין לאחר חצות דתניא (א) [1] לה יטמא מצוה [ב]לא רצה מטמאין אותו על כרחו ומעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב הפסח ולא רצה ליטמא [ד] ונמנו אחיו הכהנים וטימאוהו בעל כרחו ורמינהי [2] ולאחותו [ג] מה ת"ל הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת [2]לא יטמא יכול כשם [ה] שלא יטמא לאחותו כך אין מטמא למת מצוה ת"ל ולאחותו לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא [ג]הוא למת מצוה [ו] לאו ש"מ כאן קודם חצות כאן לאחר חצות ממאי דילמא לעולם אימא לך אידי ואידי אחר חצות והא רבי ישמעאל והא ר"ע דתניא [ד]לה יטמא רשות דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר חובה לא ס"ד דרישא דההיא ר"ע קתני לה דתניא [ה] ר"ע אומר [3] נפש אלו הקרובים מת אלו הרחוקים לאביו אינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה לאמו היה [ז] כהן והוא נזיר לאמו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה לאחיו שאם היה כ"ג והוא נזיר לאחיו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה ולאחותו מה ת"ל הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא יכול כשם שאין מטמא לאחותו כך אינו מטמא למת מצוה תלמוד לומר ולאחותו לאחותו [ח] לא יטמא אבל יטמא הוא למת מצוה

רש"י

לא קשיא. דר"ש אדר"ש הא דקתני הכא [ט] אונן לא מייתי פסח בשמת [י]וקברו בי"ד דיום מיתה דאורייתא ותפיס לילו מדאורייתא כדיליף ליה רבי יהודה לקמן [ע"ב] והא דקתני לעיל אוכל פסחו בשמת בי"ג וקברו בי"ד דיום קבורה גופיה דרבנן ולא תפיס לילו אלא מדרבנן ורומיא דתרתי מתני' קמייתא משני לה רב מרי אידי ואידי יום [יא] קבורה וכאן בפסח וכאן בשאר ימות השנה כדשנינן לה מעיקרא ומאי אבל לא בקדשים אבל לא בקדשים של כל השנה כולה: הכי גרס' **לא תפיס לילו עמו** [יב] **אלא מדרבנן: אמינא לך אנינות** [יג] **יום מיתה דאורייתא.** דהא מאנינות דאהרן מייתי לה לקמן והתם יום מיתה הואי: **ואת מהדרת יום קבורה.** דהוא גופיה מדרבנן והתם מודינא: **אביי אמר.** אידי ואידי ביום מיתה ולעולם אנינות לילה לר"ש דרבנן ודקתני בברייתא פסח אינו בא באנינות כשמת קודם חצות דרחמנא דחייה מהאי קרא דדרשינן כשהוא שלם הוא מביא ולא כשהוא אונן ודקתני בפסחים טובל ואוכל פסחו אלמא מייתי ליה אונן כשמת אחר חצות דקדמה חובת שחיטת פסח לאנינות ותו לא דחיא ליה אנינות מלשלח קרבנו [יד] ומיהו על כרחך ש"מ אנינות לילה דרבנן דאי מדאורייתא היא האי [טו] לא הוה אכיל נהי [טז] דקדמה חובת שחיטה לאנינות אבל חובת אכילה לא קדמה ליה ואכילת פסחים לא מעכבא לאביי [יז] אלא משום דאנינות לילה דרבנן והם לא העמידו דבריהם במקום כרת דדילמא ממנע ולא שחיט א"נ כיון דעל כרחך [יח] שחטיה לאו אורח ארעא דנימרו ישחטנו ע"מ ליפסל הילכך אוכל פסחו אבל לא שאר קדשים אפי' ליל פסח דהעמידו דבריהם במקום עשה ומתני' דדייקינן אי מזמנו ליה אכיל ביום קבורה כדאמר רב אסי לעיל [דמת בי"ג וקברו בי"ד] אפילו מדרבנן לא תפיס לילו: **דשני לן.** (א) מדאורייתא: **ורמינהי כו'.** מסקנא דמילתיה הוא דבעי לאתויי מגו רומייא ושינויי: **לאחותו מה ת"ל.** בנזיר קאי וכיון דכתיב לאביו ולאמו כ"ש לאחותו [יט]: **אמרת לא יטמא.** רישא דברייתא בנזיר קא איירי כדתני לה לקמן בשמעתין וה"ק סיפא הרי שהיה נזיר והוא כ"ג והולך לשחוט את פסחו או למול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא אי משום נזיר אי משום כ"ג אי משום פסח וכ"ש הכא דאיתנהו לכולהו: **ולמול את בנו.** דמילת זכריו מעכבתו מלאכול פסחו [ה]: **לאחותו אין מטמא.** אלמא אתיא חובה דפסח ואסרה ליה להיטמא ומביא פסח [כ] אונן. וקס"ד דתרווייהו קתני אליבא דר' עקיבא דאמר לה יטמא מצוה והילכך לא מיתוקמא הך בתרייתא אלא בשמת לאחר חצות דאתיא חובת פסח ודחיא למצות טומאה וקמייתא במת קודם חצות דאפקעתיה אנינות מפסח: **וממאי.** דטעמא דקמייתא משום דקדמה אנינות הוא דתוקמא לר"ש דאמר לעיל (ב) אין מביא פסח אונן במת קודם חצות וכר"ע: **דילמא.** טעם [כא] דר"ע לאו משום קודם חצות הוא והיכא דלא איטמי במת [כב] ואפילו קודם חצות בעי למעבד פסח [כג] והכא משום דאיטמי הוא ואפילו מת לאחר חצות נמי קאמר ר' עקיבא יטמא משום דקסבר לה יטמא מצוה ואין לה תשלומין הילכך מטמאינן ליה וממילא אזל ליה כרת דה"ל טמא ופסח יש לו תשלומין בשני והך דקתני לא יטמא רבי ישמעאל היא דאמר רשות הילכך [כד] לא תדחייה מצות פסח בשביל רשות דטומאה ולעולם בין לרבי ישמעאל בין לר"ע אונן שלא נטמא מביא פסחו ואפילו מת קודם חצות דטעמא דהכא לאו משום אנינות הוא [כה]: **דרישא דההיא.** דנזיר ר"ע קתני לה דאומר מצוה הילכך לא מיתרצי אלא משום טעמא דקודם חצות ואחר חצות היכא [כו] דמת קודם חצות קדמה לה חובת טומאה לפסח ומטמא והוא הדין לאנינות דהא קדמה והיכא דמת לאחר חצות קדמה חובת פסח ומפקע לחובת טומאה והוא הדין לאנינות: **נפש.** בנזיר כתיב כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא וסמיך ליה לאביו ולאמו וגו' וכוליה קרא יתירא הוא דהא כתיב ליה [כז] קרובים ורחוקים: **נפש אלו הקרובים.** לאו ממשמעותא היא דתיקשה לך אם כן למה נאמרו רחוקים דאי לא כתיב תרתי קראי הוה מוקמינן ליה ברחוקים אבל השתא דאיכתיבא [כח] תרי קראי נפש קרובים משמע שהן כנפשו: **לאביו.** מה ת"ל אם ללמד שלא יטמא לו הרי פירש קרובים ורחוקים אלא בא לפרט את מי אסר את הקרובים אבל לא מת מצוה: **לאמו.** מה תלמוד לומר אם לאסור הרי למדנו אם להתיר מת מצוה הרי למדנו אלא לא הוצרך לנזיר לבדו אלא ללמדך שאם היתה בו עוד קדושה אחרת כגון שהיה כהן ונזיר התרתי לך בו מת מצוה ממיעוט [כט] דלאמו דרשינן לאמו לא יטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה וכן כולם: **הרי שהלך לשחוט את פסחו** [ל]. זה שהיה כ"ג ונזיר וניתוסף בו עוד דבר אחר המעכבו מליטמא שהיה צריך לשחוט את פסחו אף זה לאחותו פרטתי לך בו אבל מיטמא הוא למת מצוה דאם אינו ענין לנזיר לבדו תנהו ענין למי שיש בו כל אלו:

רבא

תוספות

הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו כו'. תימה היכי דייק מהכא דשחיטת פסח דוחה טומאת מתו שאני הכא שהוא כ"ג ונזיר וכי תימא אי לאו דבאפי נפשיה דחיא מתו לא היה צריך קרא למת מצוה דדחיא שלאתן דכיון דכ"ג ונזיר נדחים משום מת מצוה בשביל שהולך עדיין לשחוט את פסחו לא מימנע א"א לומר כן [ו] דהא לכהן הדיוט ונזיר איצטריך קרא אף על גב דכהן הדיוט לחודיה מיטמא למתו ויש פירושים שמוגה בהם משום הך קשיא דלא מיירי הכא בנזיר [לא] אלא בהולך לשחוט פסחו לחודיה [לב] ולא יתכן כלל דהיינו ברייתא דמייתי בסמוך דמיירי בכהן [לג] ונזיר ונראה דדייק משום דקתני הכא אמרת לא יטמא וכולהו לא קתני הכי משמע לא יטמא משום שחיטת פסחו ולא גרסינן ת"ל לא יטמא ועוד נראה לדקדק אי שחיטת הפסח לחודה לא דחיא טומאת קרובים ה"ל למתנייה ברישא [לד] דהולך לשחוט כו' הרי שהיה כ"ג ונזיר והולך לשחוט כו' כמו כהן הדיוט דתני ברישא דמעיקרא תני הקל יותר כי היכי דתני כהן הדיוט [לה] קודם לנזיר ואח"כ כ"ג ונזיר: **הא רבי ישמעאל הא ר"ע.** פי' בקונטרס ואפילו מת לאחר חצות נמי קאמר ר"ע יטמא משום דקסבר לה יטמא מצוה ואין לה תשלומין הילכך מטמאינן ליה וממילא אזל ליה כרת דה"ל טמא דפסח [לו] יש לו תשלומין בשני ולא דמי לעשה דהשלמה דאתי עשה דפסח ודחי ליה כדאמר בריש תמיד נשחט (פסחים דף נט. ושם) [ז] אע"פ שיש לו תשלומין בשני: **נפש אלו הקרובים מת אלו הרחוקים.** בנזיר בפ' כ"ג (דף מח:) גרס איפכא ועיקר ועושה שם [חדא] דרשא מלאביו ולאמו:

מסורת הש"ס

א) שמחות פ"ד הל' ח-ט סוטה ג. ת"כ אמור פרש' א הי"ב, ב) ברכות יט: מגילה ג. נזיר מח: סנהדרין לה., ג) [סוטה ג.], ד) [נזיר מח:] ספרי נשא כו, ה) יבמות ע:, ו) [ובתו' ברכות הביאו זה בשם הר"ש מקוצי ע"ש], ז) [קיצרו כאן דבריהם וע"ש בתוס' בפסחים ד"ה אתי ועי' רש"ק].

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הלכה ט:

כג ב מיי' פ"ב מהל' אבל הל' ז והלכה ו טוש"ע יו"ד סימן שעג סעיף ג:

כד ג מיי' שם פ"ג הלכה ח טוש"ע יו"ד סימן שעד סעיף א:

תורה אור השלם

1. וְלַאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטַּמָּא: ויקרא כא, ג

2. לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ: במדבר ו, ז

3. כָּל יְמֵי הַזִּירוֹ לַיהוָה עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא: במדבר ו, ו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דשני לן בדאורייתא: (ב) ד"ה וממאי וכו' לעיל אונן אין מביא פסח במת:

מוסף רש"י

חיילא עליה אנינות. ברישא ותו לא חיילא עליה חובא דפסח (פסחים צח.) **ולאחותו מה ת"ל.** בנזיר כתיב כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא, וסמיך ליה לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם, דהא כולהו בכלל על נפש מת לא יבא היו ולמה יצאו, לאביו פרט למת מצוה. לאמו מה ת"ל, משום מת מצוה לא אצטריך דמלאביו נפקא, ודרשי ליה בספרי ללמוד שאם היה נזיר זה כהן, דהוו עליה שתי קדושות, אף הוא לאמו הוא דלא יטמא אבל מטמא הוא למת מצוה. לאחיו מה ת"ל, הרי שהיה כ"ג והוא נזיר, אף הוא לאחיו לא יטמא אבל מטמא למת מצוה. ולאחותו מה ת"ל, אם אינו ענין לזה תנהו ענין למי שהולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו, שמטמא למת מצוה (ברכות יט:) **הרי שהלך הולך לשחוט את פסחו וגו'.** הרי שהיה כ"ג ונזיר והולך לשחוט את פסחו, דאיכא מצות טובא, אפילו הכי לאחותו הוא דאינו יטמא אבל מיטמא למת מצוה (סנהדרין לה.). או: אם אינו ענין לאלו (כ"ג ונזיר) תנהו ענין לענין ביטול עבודה ומילה מפני מת מצוה (מגילה ג.). והאי דנקיט להו אהדדי היינו משום דמילת זכריו ועבדיו מעכבין פסחו (המפרש נזיר מח:) **ושמע שמת לו מת.** מקרוביו, יכול יטמא להם: **אמרת לא יטמא.** הואיל ועונת שחיטת הפסח היא וחלה עליו חובת הפסח שהוא בכרת, אם יטמא בטל מלעשות פסח, ולמול את בנו נמי (מלות) [מצוה שיש בה] כרת היא, ואית דאמרי בערבי פסחים נמי קאמר דמילת זכריו ועבדיו מעכב הפסח (ברכות יט:). או: דהא נזיר הוא וכתיב על כל נפשות מת לא יבא (סנהדרין שם). או: כשם שאין נזיר מבטל נזירותו ליטמא לקרוביו, כך הוא זה לא יבטל מפסחו (מגילה ג:): **ת"ל ולאחותו.** דלא אצטריך אלא להאי וללמד אע"פ שיש עליו קדושות הרבה ועסקי מצוה, לאחותו הוא דהזהיר הכתוב שלא ליטמא אבל מיטמא למת מצוה (סנהדרין שם):

שינויי נוסחאות

א] בקצת דפו"י נ"א יום קבורה תופס לילו מדרבנן א"ל כו' (דק"ס): ב] פסחו לערב אבל כו' כצ"ל (*ש"מ): ג] צ"ל לך (*ש"מ): ד] ליטמא לה ונמנו כצ"ל (*ש"מ). ובמס' שמחות ודחפוהו חביריו וטימאוהו כו': ה] כשם שאינו מטמא לאחותו כך אינו מטמא וכו' כצ"ל (*ש"מ): ו] קשיאן אהדדי אלא לאו ש"מ כו' (כי"צ): ז] שאם היה (*ש"מ): ח] לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה (*ש"מ): ט] תיבת הכא ליתא בכי"פ: י] כשמת בי"ד וקברו בי"ד כצ"ל (ש"מ): יא] צ"ל ביום (*ש"מ): יב] תיבת עמו ליתא בכי"פ: יג] בכי"פ אנא (במקום אנינות): יד] בש"מ גריס פסחו. ובכתה"י קרבנות: טו] תיבת האי נמחק (*ש"מ): טז] דנהי (*ש"מ): יז] ס"א לאביי אבל אי ס"ל אכילת פסחים מעכבא אז מצי ר"ש למיסבר אנינות לילה דאוריי' ואפ"ה כיון דחל עליו חובת פסח קודם אנינות אכיל פסחו לערב דאי לא אכיל לא מצי להקריב ומיהו אע"ג דלא מעכב אכיל דלא העמידו וכו' (ש"מ): יח] דעל כרחי' שחיט לאו אורח ארעא דנימרו רבנן ישחטנו וכו' כצ"ל (*ש"מ): יט] ס"א לאחותו, ואמו ואחיו אייתינהו לדרשא אחריתי ברישא דברייתא למידרש לאחיו לא יטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה ולקמן בשמעתין מייתי לה, וה"ק סיפא ולאחותו מה ת"ל הרי שהיה הולך כו', כל' אא"ע לנזיר לא לאסור אחותו ולא להתיר מת מצוה דהא נפקא לן מרישא דקרא, תנהו ענין להולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו דמילת זכריו מעכבתו מלאכול פסח: אמרת לא יטמא. כי היכי דנזיר אין לו לדחות נזירות מפני טומאת קרוביו כך שוחט פסחו אין לו לדחות פסחו מפני טומאת קרוביו. ואיני יכול לפרש אותה בנזיר עצמו ולומר הרי שהיה הולך נזיר זה לשחוט את פסחו דא"כ מאי רומיא דמרמי' לה אדיוסף הכהן דילמא הא דקתני אמרת לא יטמא משום נזירות הוא דנזיר אין מטמא לקרובים: לאחותו אינו מטמא. אלמא אתיא וכו' (כתה"י וש"מ): כ] פסח באנינות וקס"ד דהנך ברייתות תרווייהו קתני כו' כצ"ל וכ"ה בס"י (צ"ק). נ"א וקס"ד דברייתא דקתני לא רצה מטמאין אותו אליבא דר"ע וכו' (גליון). ובכתה"י כלפנינו: כא] טעמא (*ש"מ): כב] במתו אפילו מת קודם חצות כו' (כתה"י): כג] פסחו דאנינות לא דחיא ליה והכא כו' (כי"פ וש"מ): כד] הילכך כיון דלאחר חצות הוא וחיילא עליה חובת פסח לא תדחייה כו' (*ש"מ): כה] הוא, ובקודם חצות לא מצי' מוקמי' ליה דא"כ אפי' למ"ד טומאה רשות אמאי לא יטמא אם ירצה הא לא חיילא עליה חובת פסח וכ"ת משום חומרא דפסח א"כ מאי איריא ערב פסח אפי' ו' ימים קודם פסח נמי דהא הזאה ג' וז' בעי. והס"ד (כתה"י וש"מ): כו] צ"ל דהיכא (*ש"מ): כז] תיבת ליה נמחק (*ש"מ): כח] דאיכתבו (*ש"מ): כט] ממיעוטא דלאמו דדרשינן כצ"ל (*ש"מ): ל] ס"א פסחו ולמול את בנו אא"ע לנזיר תנהו ענין לכל מי שהולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו (שמכ"י). ולגי' זו לא מיירי בנזיר כלל אלא בעושה פסח גרידא וכהפי' שלחו התוס'. וכן פרש"י בברכות. וע' בתו' רא"ש שם שהיה לפניו הך גי' בפרש"י הכא. [ובילנא ליינו בטעות נוס' זו להיותה המשך א' עם נוס' רש"י שלפנינו]: לא] בכהן ונזיר כצ"ל (צ"ק): לב] ר"ל כך מוגה בקצת פירש"י (בה"ז). וראה מש"כ באות ל: לג] בכהן גדול ונזיר כצ"ל (ש"מ): לד] הגי' שלפנינו היא מבה"ז וע"ש דמפרש כוונתם דהו"ל למיתני בבבא זו בתחילתה "כה"ג ונזיר" שהיה הולך לשחוט וכו', כי היכי דתני בשאר בבות. ועי' ח"נ דלפ"ז לא יתיישב מה שכתבו אח"כ 'דמעיקרא תני הקל יותר'. ונוס' ד"ו ה"ל למתנייה ברישא קודם כה"ג כמו כהן הדיוט דתני ברישא כו'. וע' טה"ק. וכן בח"נ ובמלה"ר כ' שהיא הגי' הנכונה: לה] צ"ל הדיוט ונזיר ואח"כ כו' (ש"מ, טה"ק): לו] צ"ל ופסח (שמכ"י):

ליקוטים

שאם היה כה"ג ונזיר כו'. קשה לי מנ"ל דהני ד' קראי כולן למעוטי מת מצוה קאתי, דילמא חד מינייהו לגופא אתא שאם היה כהן ונזיר נמי אינו מטמא לקרובים כמו נזיר גרידא. וכי תימא ולאו כל שכן הוא, ליתא, דהו"א כהן ונזיר גרע טפי מנזיר גרידא דהואיל והותר לו טומאת קרובים לכהונתו הותר לו נמי לנזירתו, וכה"ג אמרינן בפ"ג דזבחים (דף לב ע"ב) לעולא דס"ל ביאה במקצת שמה ביאה אפ"ה מצורע שחל שמיני שלו להיות בערב פסח וראה קרי בו ביום וטבל מכניס ידיו לבהונות ומטעמא דהואיל והותר לצרעתו הותר נמי לקריו. וליכא למימר דהיינו טעמא דאמרינן התם הואיל, דהוה ליה מחמירתא לקילתא דהא מצורע ודאי חמיר מבעל קרי, אבל נזיר דחמיר מכהן דהו"ל מקילתא לחמירתא לא אמרינן הואיל, ליתא דהתינח לר"א דפ"ז דנזיר (דף מז) גבי כהן גדול ונזיר שמצא מת מצוה דס"ל יטמא כהן שאין מביא קרבן על טומאתו, אבל לחכמים דס"ל התם יטמא נזיר שאין קדושתו קדושת עולם אלמא כהן חמור מנזיר, מאי איכא למימר. ועוד הא דעולא דאמר הואיל והותר לצרעתו הותר נמי לקריו, האי הואיל הוי נמי מקילתא לחמירתא דהא בשמיני לימי ספירתו קאי דאינו אלא מחוסר כיפורים וקיל מטבול יום דבעל קרי דקי"ל טבל ועלה אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים, אלמא טבו"י אפילו דקרי אסור בתרומה ואילו מחוסר כיפורים אפילו דצרעת מותר בתרומה, ואפ"ה אמרי' הואיל מקילתא לחמירתא. ואע"ג דבפ"ק דיבמות (דף ז) אמרינן מי לא מודה עולא דאם ראה קרי בליל ח' שאינו מכניס ידיו לבהונות שלא יצא לשעה שהוא ראוי להביא קרבן, הא ה"נ איכא למימר דלהכי בעי קרא לכהן ונזיר דלא תימא הואיל היינו במת קרובו של כהן ואח"כ קיבל עליו נזירות דכבר הותר לו איסור טומאת כהן קודם שחל עליו נזירות והו"א דאף על פי שהוא נזיר מטמא לקרובים אע"ג דנזיר דעלמא אינו מטמא, כהן משום הואיל הו"א דאישתרי, קמ"ל חד מהני קראי דלא, ומהשתא לא נשאר אלא ג' קראי לדיוקא דמת מצוה חד לנזיר גרידא ואידך לכהן ונזיר והג' לכה"ג ונזיר, אכתי להולך לעשות את פסחו ולמול את בנו דמטמא למת מצוה מנא לן. והניחא לרבא דאמר התם בפ"ג דזבחים מצורע היתרא הוא להא אישתראי ולהא לא אישתראי אלמא היכא דהיתרא הוא לא אמרינן הואיל, ה"נ לא צריך קרא לנזיר וכהן דלא אמרינן הואיל ואשתראי אישתראי דכיון דטומאת קרובים לכהן היתירא בלא קרא לא שייך לומר הואיל, אבל לאביי וה"נ לעולא דס"ל התם דלגבי התירא אמרינן הואיל הא ודאי צריך קרא למעוטי הא דאמרן והדרא קושיא לדוכתא. ואע"פ שהתוס' פירשו שם בפ"ק דיבמות אהא דאמר רבא ערוה גופא לא צריכא קרא והקשו והא לכל הפחות איצטריך בנשא מת ומת ואח"כ נשא חי דלא תימא הואיל ואישתרי אישתרי ותירץ בשם ר"י דיש לחלק דגבי בעל קרי דשם טומאה אחת היא אמרינן הואיל ואישתרי אישתרי דחד לאו הוא בבעל קרי ומצורע, אבל הכא דשני שמות הן לא אמרינן הואיל ואישתרי אישתרי, וה"נ נזיר וכהן שני שמות הן לא אמרינן הואיל ואישתרי אישתרי ולא צריך קרא למיסר כהן ונזיר דלא תימא הואיל ואישתרי אישתרי, מ"מ לסתמא דגמרא דקאמר כי איצטריך עליה להיכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי מאי איכא למימר (טורי אבן מגילה ג' ע"ב בקיצור): **הרי שהיה הולך כו' ולמול את בנו.** יש להקשות, הא תינח פסח שימנע מליטמא שהרי טמא נדחה לפסח שני. אלא מעשות מילה למה ימנע מפני הטומאה. וכי טמא אינו יכול למול בנו. ונראה לי שאינו רוצה לומר שבעבור הטומאה ימנע מעשות המילה, אלא בעבור שצריך לקבור המת לא יהיה לו שהות לעשות צרכי מילה איזמל וסמרטוטין והדברים הצריכין לה וילך לקבור המת ויניח מלעשות המילה ולא תעשה בזמנה (ר"פ נזיר מח:): **ורש"י** פי' דלמול את בנו מיירי בערב הפסח שמילת זכריו מעכבתו מלאכול בפסח, ולפירושו הו"ל למימר למול את בנו ולשחוט את פסחו (תוס' רא"ש ברכות יט:):